

بهداشت کودک مادر و

(ویراست سوم)

(بر اساس سر فصل‌های تعیین شده از سوی وزارت بهداشت)

قابل استفاده برای دانشجویان و داوطلبان کارشناسی، کارشناسی ارشد
و دکترای بهداشت باروری و دکترای مامایی

www.ketab.ir

تالیف و گردآوری
دکتر سوسن پارسای
دکتر آزاده زنوزی

ویرایش حسن روشنایی
با نظارت دکتر بهرام قاضی جهانی

بهداشت مادر و کودک
با رویکرد بهداشت باروری
(ویراست سوم)

تالیف و گردآوری
دکتر سوسن پارسای
دکتر آزاده زنوزی

ویرایش
حسن روشنائی
با نظارت
دکتر بهرام قاضی جهانی

عنوان کتاب: بهداشت مادر و کودک
ناشر: گلبن با همکاری قاضی جهانی
واژه پردازی: شیمی
طراحی متن و جلد: حسن روشنائی
مدیر تولید: احسان اکبرزاده
تصویرگرافی: اطلس
چاپ و صحافی: نقش نیاز
نوبت چاپ: نخست، ۱۴۰۰
شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
قیمت: ۱۸۵ هزار تومان
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۰-۴۷۸-۸

سرشناسه: پارسای، سوسن، ۱۳۲۱
عنوان و نام پدیدآور: بهداشت مادر و کودک با رویکرد بهداشت باروری (بر اساس سرفصلهای تعیین شده از سوی وزارت بهداشت) ... / تالیف و گردآوری سوسن پارسای، آزاده زنوزی؛ ویرایش حسن روشنائی؛ با نظارت بهرام قاضی جهانی
وضعیت ویراست: ویراست سوم
مشخصات نشر: تهران: گلبن، تبریز: قاضی جهانی، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری: ۴۶۸ صفحه
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۰-۴۷۸-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: مادر و کودک — سلامت و بهداشت
موضوع: Mother and Child – Health and hygiene
موضوع: بارداری — جنبه‌های بهداشتی
موضوع: Pregnancy – Health aspects
موضوع: بهداشت باروری
موضوع: Reproductive Health
شناسه افزوده: زنوزی، آزاده
شناسه افزوده: روشنائی، حسن، ۱۳۴۷ – ویراستار
شناسه افزوده: قاضی جهانی، بهرام ۱۳۳۳

رده بندی کنگره: RG ۵۲۴
رده بندی دیویی: ۶۴۹/۱۲۲
کتابشناسی ملی: ۸۵۷۲۹۲۰

گلبن در اینستاگرام www.instagram.com/golbanpub
گلبن در تلگرام <https://t.me/golbanpub>

چشم‌ها را باید شست، جور دیگر باید دید

دفتر مرکزی و فروشگاه: مقابل دانشگاه تهران، خیابان ۱۲ فروردین، نبش شهیدای ژاندارمری، پلاک ۱۱۶. طبقه سوم، تلفن: ۵۴۷۱۹ (۰۲۱)

خانواده مهمترین نهاد اجتماعی است. پایه و اساس سلامت روحی - روانی، جسمی و معنوی تمام گروه‌های جامعه می‌باشد. خانواده سالم می‌تواند بر تمام بنای سلامتی افراد خانواده تأثیر بگذارد و هم می‌تواند در جامعه و محیط کاملاً متأثر شود.

خانواده دارای ساختار فیزیکی و قانونی است و ماهیت کاملاً عاطفی و روحانی دارد. تعریف جدید سلامت ابعاد مختلف آن نشان می‌دهد که خانواده می‌تواند رفتارهای سلامتی (Health Behaviour) را در افراد خانواده ایجاد کند که این رفتارها ضامن سلامت همه افراد از تولد تا سالمندی می‌باشد. اگر روابط و رفتارهای بهداشتی و شخصی در خانواده متزلزل یا مخرب باشد شادابی روانی و سلامتی به خطر می‌افتد و سلامت روان و جسم تمام افراد موجود در خانواده تخریب می‌شود و افراد در موقعیت خطر بیماری‌ها قرار می‌گیرند. بکارگیری تدابیر لازم جهت تأمین، حفظ و ارتقا سطح سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها در افراد خانواده بسیار مهم است و آگاهی از این تدابیر برای تمام دانشجویان رشته‌های مختلف بخصوص مامایی - پرستاری و پزشکان که با افراد خانواده سروکار دارند لازم است.

باید توجه داشته باشیم که ابعاد بهداشت خانواده و بهداشت باروری بسیار گسترده است و بخش‌های مختلفی پس از تشکیل نطفه (بهداشت ازدواج) تا سالمندی را شامل می‌شود. مادران نوزادان و کودکان زیر ۵ سال و سالمندان آسیب‌پذیرترین افراد جامعه هستند و توسعه آینده کشور به کمال جوان و سالم و فعال نیاز دارد و هر سرمایه‌گذاری در پرورش جسمی - روحی - روانی و اجتماعی آنان آینده بهتری را برای هر جامعه‌ای تأمین می‌کند. متأسفانه آموزش بهداشت خانواده و بهداشت باروری که یکی از منابع معتبر و نقش‌آفرین سلامت افراد جامعه است اکثراً فقط به عوامل بیولوژیک مؤثر بر سلامت محدود شده است در صورتی که در تمام جهان علاوه بر عوامل بیولوژیک و محیط زیست خانواده، شاخص‌های سلامتی مانند طول عمر و مرگ‌ومیر، رشد و تکامل کودکان، سوءتغذیه، نقش سلامتی مادر بر سلامتی نوزاد و کودک، وقوع و شیوع بیماری‌ها، وضعیت اجتماعی - اقتصادی، میزان درآمد، سواد مادر، آگاهی مادر از فرزندپروری سالم، و سلامت باروری بسیار مهم می‌باشند.

بر این اساس شناخت عوامل مؤثر بر سلامت و عملکرد صحیح اقدامات بهداشتی برای تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها برای گروه‌های مختلف پزشکی و پیراپزشکی بسیار مهم است. با توجه به گستردگی و پراکندگی مباحث بهداشت خانواده (مادر و کودک) و بهداشت باروری و همچنین نیاز

دانشجویان مامایی و پرستاری در مقاطع مختلف تحصیلات آن‌ها و آماده‌سازی برای امتحانات کارشناسی ارشد و دوره دکترای Ph.D بهداشت باروری - تصمیم گرفتیم که براساس سرفصل‌های درسی بهداشت مادر و کودک و بهداشت باروری - و دستورالعمل‌های مورد نیاز این گروه از طرف وزارت بهداشت و آموزش پزشکی کتاب بهداشت خانواده و بهداشت باروری که مجموعه حاضر شامل ۲۸ فصل می‌باشد را تدوین کنیم. مطالعه این کتاب می‌تواند برای تدریس واحد درسی بهداشت خانواده، مادر و کودک، باروری در دانشگاه‌ها به‌عنوان کتاب مرجع و مورد استفاده برای داوطلبان کنکور کارشناسی‌های ارشد رشته‌های مامایی و دکترای Ph.D بهداشت باروری بسیار مفید و مؤثر باشد.

سایر دانشجویان گروه‌های پزشکی بخوبی می‌توانند از این کتاب در درس بهداشت عمومی خود بهره بگیرند. از خوانندگان محترم تقاضا داریم نظرها، پیشنهادهای سازنده خود را به نشانی ناشر ارسال نمایند. از تمام افرادی که به‌نحوی در تهیه و چاپ این مجموعه ما را یاری داده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

دکتر سوسن پارسای

استاد دانشگاه

www.ketab.ir

فصل ۱: مروری بر واژه‌های رایج در بهداشت عمومی	۹
فصل ۲: سلامت و بیماری	۲۳
فصل ۳: بهداشت برای همه و مراقبت‌های بهداشتی اولیه	۳۷
فصل ۴: شاخصهای سلامت جامعه	۴۳
فصل ۵: اهداف توسعه هزاره و توسعه پایدار	۵۱
فصل ۶: بهداشت بلوغ و نوجوانی	۵۹
فصل ۷: بهداشت باروری	۶۷
فصل ۸: بهداشت پیش از ازدواج	۹۳
فصل ۹: مراقبت‌های پیش از بارداری	۱۰۱
فصل ۱۰: مراقبت‌های دوران بارداری و پس از زایمان	۱۱۱
فصل ۱۱: شیرمادر و شیردهی	۱۸۹
فصل ۱۲: رشد و تکامل	۲۱۷
فصل ۱۳: مراقبت‌های ادغام یافته ناخوشیهای اطفال: مانا	۲۴۱
فصل ۱۴: تغذیه تکمیلی و تغذیه در سنین مدرسه و بلوغ	۲۴۹
فصل ۱۵: جمعیت و جمعیت‌شناسی	۲۵۹
فصل ۱۶: تنظیم خانواده	۲۶۷
فصل ۱۷: واکسیناسیون	۳۲۷
فصل ۱۸: زیج حیاتی و شاخصهای قابل استخراج	۳۵۹
فصل ۱۹: سطوح پیشگیری و مفهوم سلامت	۳۶۷
فصل ۲۰: غربالگری و اهمیت آن در سلامت مادر و کودک	۳۷۳
فصل ۲۱: سازمانها، برنامه‌ها و صندوقهای ملل متحد	۳۸۵
فصل ۲۲: نظام عرضه خدمات بهداشتی درمانی در جهان و سطوح مختلف...	۳۹۱
فصل ۲۳: مطالعات اپیدمیولوژیک	۴۰۳
فصل ۲۴: بهداشت دهان و دندان	۴۰۹
فصل ۲۵: بهداشت روان	۴۱۷
فصل ۲۶: طب سالمندان	۴۲۳
فصل ۲۷: اج ای وی و ایدز	۴۴۷
فصل ۲۸: اصول آموزش بهداشت و ارتباطات	۴۵۵